

PREVZEM IN IZBRIS ETNOLOGIJE NA VZPOREDNICAH V MOTOVUNU.

V Glasniku SED 44/2, 2004 je bilo v razdelku Poročila, Obzorja stroke objavljeno poročilo »O vzporednicah v Motovunu« avtoric Nataše Zidarič, Saše Starec in Janje Pšeničnik, študentk Oddelka za etnologijo in kulturno antropologijo Filozofske fakultete v Ljubljani. Bila sem na srečanju v Motovunu in menim, da ga poročilo prikazuje okrnjeno. Same avtorice so v opombi pod črto pojasnile, da je izbor referatov posledica njihovih subjektivnih zanimanj in vrednotenj in da je bil obseg članka omejen. Težko je verjeti, da jim je uredništvo predpisalo tako kračino članka, glede na to, da so bile Vzorednice, vsaj v preteklosti, eno najpomembnejših ponavljajočih se strokovnih srečanj v organizaciji Hrvaškega in Slovenskega etnološkega društva¹ in da je poročilo o njih, vsaj za zgodovino stroke, kar pomembno.

Po prihodu iz Motovuna sem predsedniku dr. Alešu Gačniku in Izvršnemu odboru SED napisala pismo, ki ni bilo mišljeno za objavo, a ga želim sedaj, po objavi »poročila« treh študentk, tu vsaj delno objaviti: »Prireditve sem se udeležila samo tretji oziroma drugi delovni dan, ko sem nastopila v sekciji Istra, etnologija mej. Moji neposredni vtisi se torej tičejo tega, zadnjega dne; nikomur jih ne vsiljujem in niso mišljeni kot kritika društva. Želim preprosto, kot članica društva, povedati, da so bile, po mojem, te Vzorednice za slovensko etnologijo prava sramota, in to ne glede na kakovost referatov, ki so jih na njih imeli naši kolegi. Povedati moram tudi, da se strinjam z vsemi, ki menijo, da so hrvaški kolegi naredili hvalevredno potezo, saj izraža njihovo željo po nadaljevanju teh srečanj.

Moram reči, da mi je bilo potem, ko sem prejela program, žal, da sem se sploh prijavila, saj sem to storila v pričakovanju, da se bo s slovenske strani zvrstilo lepo število referatov o etnologiji Istre in njenem mestu v okviru etnologije regij. Ko sem prejela program, nisem mogla verjeti, da v njem tega sploh ni. Vemo, da je bilo na Vzorednicah vedno, razen na prvih, ki so bile posvečene zgodovinskim vzporednicam med slovensko in hrvaško etnologijo, največ pozornosti posvečene pokrajini, kjer je bila prireditelj. Zato so si prireditelji posebej prizadevali pritegniti k sodelovanju tiste ljudi, ki se jih malokrat vidi nastopati na posvetovanjih, a ki veliko vedo, poznajo teren in njegove posebnosti ter taka srečanja pogrešajo. Na tokratnih Vzorednicah pa se je zgodilo to, da ravno kolegov, ki se ali so se ukvarjali z etnologijo Istre (npr. Martina Repinc, Roberto Starec, Zvona Ciglič, Tina Novak Pucar, Bogdana Tome Marinac, Zora Žagar, Igor Presl, Eda Benčič Mohar, Rožana Koštiál, Naško Križnar, Borut Brumen, Tina Orehovec, Špela Ledinek idr.), ni bilo. Kot mi je znano, mnogi od njih niso bili niti obveščeni, čeprav bi moralo Slovensko etnološko društvo

vsakega posebej povabiti in vzpodbuditi k sodelovanju, ne glede na to, ali so člani društva ali ne. Njihova odsotnost je bila porazna. Če pogledamo Vzorednice 3, ki so bile leta 1984 v Portorožu, vidimo, da je bila tam razgrnjena široka etnološka problematika z mnogimi odprtimi vprašanji. Že sama evidenca takratne tematike z današnjega stališča bi bila izredno zanimiva, če že ne bi mogli predstaviti vsega, kar se je zgodilo v vmesnem času. Ob letošnji praznini na mestu slovenske etnologije Istre se sprašujem, ali problemi, ki smo jih takrat obravnavali, etnologov ne zanimajo več oz. se jim zdijo dovolj preučeni, ali pa je mogoče, da je tudi etnološko društvo, ki bi moralo biti posebno zavzeto za ustrezen predstavitev in napredek etnologije, to svojo prvenstveno poslanstvo že opustilo.

Na Vzorednicah tudi ni bilo nobenega profesorja etnologije s Filozofske fakultete v Ljubljani, ki bi predstavil etnologijo Istre v okviru študija regionalne etnologije; prav tako ni bilo prav veliko študentov. Tudi njih bi morali posebej povabiti, da ne govorim o tem, da niso bili obveščeni niti dolgoletni pobudniki in organizatorji Vzorednic, ki bi, po mojem prepričanju, morali biti še posebej povabljeni k sodelovanju – ne toliko iz protokolarnih, ampak predvsem vsebinskih razlogov.

Ljudi, ki bi morali biti tam, torej ni bilo, po drugi strani pa so sedeli celo v delovnih predsedstvih posamezniki, ki se z etnologijo niti ne ukvarjajo, ali pa so v preteklosti celo rušili tisto usmeritev v slovenski etnologiji, ki je ta srečanja sploh vzpodbudila, jih organizirala in jim doslej tudi zagotavljala kakovost. Če bi sodili po letošnjih Vzorednicah, se v slovenski etnologiji v Istri nič ne dogaja, se pa začenjajo z Istro seznanjati sociologi in antropologi, ki se šele uvajajo v raziskave in se nad tisto malo etnologije, kolikor jo poznajo, le ideološko zmrdujejo.

Zdi se, da so letošnje Vzorednice še en izraz divje privatizacije, ki se v slovenski etnologiji odvija podobno kot v gospodarstvu, kjer podjetjem najprej zbijajo ceno, da se jih nato poceni polastijo. V etnologiji so jo izvedli ljudje, ki se z etnologijo niti niso ukvarjali – najprej so jo napadali in prikazovali v najslabši luči ter odstranili moteče etnologue, nato pa so se polastili etnološke infrastrukture in dosežkov. Rezultat je nazadovanje etnologije, na njenih ruševinah ni nastalo nič boljšega.«

¹ Več o Vzorednicah glej: Ingrid Slavec Gradišnik, Zgodovinske vzorednice slovenske in hrvaške etnologije, v: Slovenski etnološki leksikon, Ljubljana 2004, 708.

Naj povem, da se mi res zdi čudno, da niti ena od avtoric objavljenega »poročila« ni pomislila na to, da bi bilo treba, če gre za poročilo, vsaj na kratko navesti, kaj se je dogajalo, kdo je nastopil, o čem je govoril in o čem so tekle razprave. Od etnologov iz Slovenije, ki so se udeležili srečanja, avtorice namreč omenjajo le Rajka Muršiča in Mojco Ramšak. Vendar so imeli referate še: Zvezda Delak Koželj, »Etnologija in varstvo nepremične kulturne dediščine v Republiki Sloveniji (1990–2003)«, Andrejka Ščukovt, »Robidišče – vas na meji«, Mojca Ravnik, »Sorodstvene vezi v življenju prebivalcev ob slovensko-hrvaški meji«, Jože Hudales, »Slovenski etnološki muzeji in zbirke v devetdesetih letih 20. stoletja« (ni prišel, referat je bil prebran). Aleša Gačnika ni bilo v programu, je pa nastopil z referatom »Center za varovanje in razvoj podeželskih tradicij kot muzeološki model razvojnega odnosa do tradicij«. Eda Belingar, ki je bila v programu napovedana z referatom »Etnološka stavbna dediščina in njena prenova«, pa se srečanja ni udeležila.

Bralec, ki vsaj malo pozna dosedanje Vzorednice, se bo po branju omenjenega "poročila" najbrž vprašal, zakaj drugih etnologov iz Slovenije ni bilo, oziroma, ali so bili tako zanič, da jih ni bilo vredno niti omenjati. Sklepal bo, da nihče več etnološko ne raziskuje, sploh pa ne v Istri. Tudi glede hrvaške udeležbe je besedilo klavrno. Menim, da bi poročilo, objavljeno v glasilu Slovenskega etnološkega društva, vsekakor ne

smelo kar zamolčati nobenega referata (vem, da študentke niso krive, da še v tretjem letniku ne vedo, kaj je poročilo, bi pa to lahko vedelo uredništvo).

Avtorice v svojem »poročilu« ne navajajo niti tematik, ki so bile obravnavane, niti ne omenjajo razprave, v kateri so bili o slovenski etnologiji in o etnologiji Istre izrečeni taki nesmisli, da sem morala, hočeš nočeš, občutno nerazgledanemu in nezainteresiranemu avditoriju povedati nekaj osnovnih dejstev o tem, kdaj se je etnološko delo v slovenski Istri sploh začelo in kaj je bilo doslej storjenega. Še posebno pa je bilo zanimivo nadaljevanje, ko se je v razpravi o istrski glasbi oglasil dr. Marko Terseglav, ki se je upr. enostranski, ideološki obravnavi glasbenih ansamblov in njihovega repertoarja; v razpravi je namreč prevladovalo zmrdovanje antropologov nad istrskimi glasbeniki, ki da ne ustvarjajo dovolj multikulturno; kot da bi bila naloga raziskovalcev ideološko razsojanje, na pa razumevanje. Omenil je, da bi bila v razpravi izredno dobrodošla etnologinja in poustvarjalka istrskega glasbenega izročila Rožana Koštiál (ki o posvetovanju ni bila obveščena). Na Vzorednicah v Motovunu se je, s tem poročilom vred, po mojem mnenju zgodil prevzem in izbris etnologije. Pod okriljem Slovenskega etnološkega društva?

Datum prejema prispevka v uredništvo: 8. 11. 2004

